Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Postilla super epistolas Pauli - Cod. Lichtenthal 63

Nicolaus <de Lyra>

Ulm, [1465]

Galater

urn:nbn:de:bsz:31-35480

Visual Library

Incipit argumentum ad Gallatas

Gallatae sunt gentiles hii. Verbum veritatis primum
ab apostolo acceperunt, sed post discessum eius temp-
tati sunt a falsis apostolis, ut in legem et circumcisionem ve-
terentur. Hos revocat apostolus ad fidem veritatis, scribens
eis ab Epheso.

Incipit epistola ad Gallatas

Paulus apostolus non ab hominibus neque
per hominem sed per Iesum Christum et Deum Patrem
qui suscitavit eum a mortuis, et
qui mecum sunt omnes fratres ecclesiis Gal-
latiae. Gratia vobis et pax a Deo
Patre et Domino nostro Iesu Christo, qui dedit se-
met ipsum pro peccatis nostris ut eriperet
nos de praesenti saeculo nequam secundum voluntatem Dei et Patris
nostri, cui est gloria in saecula saeculorum amen. Miror
quod sic tam cito transferimini ab eo qui vos vocavit
in gratiam Christi in aliud evangelium, quod non est aliud nisi sunt
aliqui qui vos conturbant et volunt convertere evangelium
Christi. Sed licet nos aut angelus de caelo evangelizet

vobis preter quod evangelisavimus vobis anathe-
ma sit. sicut predixi et nunc iterum dico si quis vobis
ewangelisaverit preter id quod accepistis anathe-
ma sit. Modo enim hominibus suadeo an deo
aut quero hominibus placere. Si adhuc hominibus placerem
xpi servus non essem. Notum enim vobis facio
fratres evangelium quod evangelizatum est a me quia
non est secundum hominem neque enim ego ab homine accepi
illud neque didici sed per revelationem ihesu xpi. Au-
distis enim conversationem meam aliquando in iudaismo quoniam
supra modum persequebar ecclesiam dei et expugnabam
illam et proficiebam in iudaismo supra multos coe-
taneos meos in genere meo abundantius
emulator existens paternarum mearum tradicionum
Cum autem placuit ei qui me segregavit ex u-
tero matris mee et vocavit per graciam suam ut
revelaret filium suum in me ut evangelizarem
illum in gentibus continuo non acquievi carni et

sanguini. neque veni ierosolima ad antecessores
meos apostolos. sed abii in arabia. Et iterum reversus
sum damascum. Deinde post annos tres veni ierosolima
videre petrum et mansi apud eum diebus
quindecim. Alium autem apostolorum vidi neminem nisi iaco-
bum fratrem domini. Que autem scribo vobis ecce coram deo
quia non mentior. Deinde veni in partes syrie et ci-
licie. Eram autem ignotus facie ecclesiis iudee
que erant in christo. Tantum autem auditum habebant. Quoniam
qui persequebatur nos aliquando nunc autem evangelizat
fidem quam aliquando expugnabat. et in me cla-
rificabant deum in me.

Capitulum Hec est epistola ad gallatas quam dividitur in partes [illegible] salu-
tacionem et in prosecucionem que incipit in medio et confirmacionem in videlicet quibus
[illegible] sine epistola tercia primam ponitur persone salutans cum dicitur
paulus qui prius fuit vocatus saulus actuum viii et ix mutacio sui nominis
[illegible] fuit ad romanos in [illegible] omnibus epistolis apostolus [illegible] officium
constitutus non ab hominibus actuum xiii dixit spiritus sanctus segregate mihi barnabam
et saulum in opus ad quod assumpsi. neque per hominem sed per iesum
christum deum verum et hominem et deum patrem [illegible] sunt omnia enim [illegible]
et due persone hic exprimuntur scilicet paulus et filius et [illegible]
spiritus sanctus qui tacetur hic quia sufficienter exprimitur actuum xiii ut dictum
est [illegible] destitucione pauli [illegible] prius tamen vocatus fuerat
ad fidem qui suscitavit eum a mortuis quod exprimit apostolus ad [illegible]
dignitatem constitutus sicut alii enim apostoli constituti fuerunt a christo
existente in corpore mortali paulus autem [illegible] iam immortalitatem corporis
assecuto et ad dexteram dei patris constitutus quod exprimit apostolus propter
[illegible] apostolos qui [illegible] eius de [illegible] nitebatur eo quod non fuerat
cum christo corporaliter sicut alii apostoli et qui mecum sunt omnes fratres verum sa-
lutem desiderantes et securam sub versione dolentes ecclesiis galatie

idest fidelibus in terra habitantibus Est enim galacia quedam regio
grecie anno enim archassaris regis xvij senones galli
duce brenno ytaliam invaserunt et romam ceperunt excepto capi
tolio deinde obsidione recessissent accepto precessu magno
salario quos rex bitthinie habens guerram in rexialem sibi
vocavit in auxilium suum et habita victoria parti sue eo tempore
et illam que cessit eos propter vocaverunt gallo grecia in proxima
enim est galacia Gracia vobis hic re ponitur hic et optata bona
est dicitur gracia vobis iusti et pax in futuro beatitudo enim futura
hic nominatur pax que quietat totum appetitum adeo patre nostro id est
trinitate et domino ihesu christo deitas enim que est una in tribus personis
est gracie et glorie causa efficiens proprie humanitas vero christi in
instrumentali quarta in persona filij Qui dedit semet ipsum pro pec
catis nostris exinanivit enim a caritate ad nos et obediencia ad patrem se
ipsum obtulit ad mortem Ut eriperet nos de presenti seculo nequam
transferendo nos ad gloriam dicitur autem presens seculum nequam non propter
creaturarum substantiam sed propter mala que fiunt in hoc seculo sicut dicitur ephesiorum
quinto dies mali sunt id est dicuntur propter mala que fiunt in hoc seculo Secundum
voluntatem dei johannis dicit salvator johannis vi descendi de celo non ut faciam
voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit me cui est gloria in
redemptore nostra 2m ij dicitur philipenses ij capitulo humiliavit factus
obediens usque ad mortem mortem autem crucis propter quod et deus illum
exaltavit et dedit illi nomen quod est super omne nomen per passionem enim
suam meruit gloriam corporis et exaltationem sui nominis in secula seculorum
id est eternaliter amen Miror hic ponitur per textum sententia
Circa quod sciendum quod galatae receperunt fidem christi ad predicationem
apostoli sed post eius discessum alij seducti sunt a falsis apostolis
dicentibus quod necesse erat eis ad salutem circumcidi et legalia ob
servare cum evangelio christi quod est erroneum Et ideo apostolus in hac epistola
istum errorem intendit eliminare Et dividitur in tres partes quia primo contra
sequentes hunc errorem fert suam sententiam 2o declarat eam ibi notum
enim vobis 3o redarguit adeum observancia capitulo v prima in tres
quia primo contra hanc sententiam sententiam ponit ratio motiva 2o sine licito
sed ibi 3o tangit quoddam solutio primo enim 2o enim motiva scilicet
quod ab ea fuit subversio galatarum per pseudo apostolos demum ad mi
raris autem miror quod sic tam cito transferimini ab eo scilicet deo qui vos
vocavit in graciam christi per predicationem meam in aliud evangelium id est in aliam
doctrinam scilicet iste subditur quod non est aliud quam mea annunciatio
si spiritualiter intelligeretur quia certum et non ens aliud dicitur sit verum et vnus
legalia enim cessaverunt in passione christi ita quod extunc fuerunt mortifera
mortua nisi sunt aliqui scilicet falsi apostoli qui vos conturbant persuadentes
quod non potestis salvari absque legalium observancia quod erat
durum quod vos sitis ex gentilitate Et volunt convertere evangelium christi in situm
legis mosaice sed ibi hic ponitur fert suam sententiam dicens Sed licet
nos qui id est non solum falsi apostoli non sunt in hoc audiendi sed neque
etiam veri apostoli neque enim si angeli sancti hoc predicarent johannis dicit
sed licet nos idest ego et alij apostoli christi aut angelus de celo
idest angelus sanctus evangelizet vobis preter quam evangelizavimus Et
dicit preter aliquid distrahens vos a veritate evangelij quod vobis predi
cavimus et non dicit plus quam predicavimus quia poterat enim aliquid predicare
quod faceret ad declarationem veritatis evangelij anathema sit idest
separatus a communione dei et sanctorum Circa quod sciendum quod aliqua propositio
contradictoria potest esse vera cuius tamen utraque pars est falsa aut in pluribus sicut
ista si homo volat homo habet pennas ut alas que vera est et tamen

hoiez uolae et alas hre falsu e sit ipso de uo appli. Veri erat igitur
confirmata et adhuc magis sci angeli propter quod de utrisque sermo e et ipsi le
quod predicaverunt con veritate ewan propter quod essent anathematizati
est tamen quodcumque ueza scilicet quod si hoc facerent essent anathematizandi. Sic
predixi iterum Repeticio e eiusdem sne ad maiorem assertioz. Nunc aut hominibus
h7t quantum videt tuidam tacite homi quia posset aliquis querere quare sententiat
appls ita dure. et videt quod hoc est quia non querit hominibus placere sed deo
dicens. Modo aut hominibus suadeo an deo: ad honorem hominum vel dei. et quasi aut
honorem dei ont dicit. An quero hominibus placere. quasi dicit non. sed hoc e intelligendum
in hiis que essent con beneplacitum divinum. Jo subdivit Si adhuc hominibus
placerem scilicet in malis xpi servus non essem. Notum enim h7t quantum ont sermonem
predicta esse iusta et hoc ont dupliciter primo ex perfectione legis ewangelice
2o ex imperfectione legis mosayce capitulo 3o. prima in duas quia primo ont
doctrinam quam predicavit scilicet ewangelicam esse autenticam et perfectam 2o infert
conclusionem intentam ibi Nos ne. Circa primum sic talem rationem illa
doctrina e autentica et perfecta que est a deo inspirata cum principibus
apostolis discussa a falsis apostolis impugnata et tamen stetit recepta
et post impugnationem in ecclesia approbata et in sua claritate et sinceritate
reposita sed ewangelica doctrina quam predicavit e huiusmodi io iterum maiorem
huius rationis supponit apostolus tamquam manifeste ueram. minorem aut declarat
per singulas partes precedendo que patebunt prosequendo. primo igitur
declarat primam partem minoris scilicet quod doctrina quam predicavit sit a deo
inspirata Et dividitur in duas quia primo ponit intentum 2o manifestat
propositum ibi audistis Circa primum dicit Notum enim facio uobis ewangelium
quod ewangelizatum e a me quia non secundum hoiez est factum id est secundum adinven-
tionem humanam. neque enim ego ab homine accepi illud: ab alys apostolis
qui cum xpo fuerunt corporaliter ad discendum. sed per revelationem ihu xpi immediate
facta mihi. Audistis hic quantum manifestat propositum et ont primo quod non habuit
peritiam humanam ante suam conversionem 2o quod neque etiam post ipsam
ibi cum aute. primum aute manifestat per hoc quod an conversionem suam quantum
potuit persequebatur ewangelicam doctrinam et observantiam eius Ex quo patet
quod tunc non studuit ad confirmandum eam nec ad discendum eam ab alys
et ita erant nota illis quibus scribebat Jo dicit Audistis enim et patet
littera usque ibi. emulator existens: zelator paternarum mearum traditionum
tunc aute apud iudeos erant aliqua tradita patribus suis a moyse
scilicet que scripta sunt in lege et aliqua erant tradita a patribus alys modis
que vocabant traditiones seniorum ut mathei 15. et ambarum traditionum
erat apostolus zelator ante suam conversionem Cum aute h7t quantum ont quod nec
post conversionem suam habuit peritiam humanam quia statim iuit ad predicandum
gentibus fidem katholicam per tres annos antequam videret apostolos vel alios
discipulos qui possent eum docere de fide katholica et hoc e quod dicit
Cum aute placuit. Vocatio enim sua evidenter fuit ex divino placito
quia fidem xpi persequebatur actualiter quod fuit notatum ut actuum 9no
qui me segregavit ab utero matris mee: de medio synagoge. con-
tinuo non acquievi carni et sanguini: ad iudeos de quorum sanguine ego
sum non accessi. neque ueni ierosolimam ubi erant apostoli et aly discipuli
in lege ewangelica instructi. sed abii in arabiam ad predicandum gentibus
legem ewangelicam ad quod eram uocatus ut premittitur. ewangelizarem
illud gentibus. predicta aut presupponit notitiam Ex quo patet quod apostolus habuit
notitiam ewangelij non per doctrinam hominis sed per revelationem ihu xpo quia
non est medium. quia si habuisset etiam per ministerium angelicum adhuc
sequitur quod hoc fuisset a xpo per ... et iterum reversus sum damascum

Ubi primo disputaverat contra iudeos. Deinde post annos tres: postquam conversus apud illos
predicaveram et non habui notitiam evangelii a petro. et mansi apud eum
diebus quindecim quasi dicat si indiguissem ab eo doceri tamen in tam
brevi tempore non potuisset me docere veritatem evangelii. Alium autem
apostolorum vidi neminem. tunc a quibus possem doceri. nisi iacobum scilicet illum minorem
quem postea iohannem ut habetur infra eodem capitulo / fratrem domini. hoc dicit ad
differentiam alterius iacobi qui fuit frater iohannis. Et iste dicebatur frater domini quia
erat similis vultu ... et ... lineamentis corporis. Que autem scribo vobis
hoc iuramento asserit. Deinde veni in partes Syrie et Cilicie. et alias ad predi-
candum gentibus. Eram autem ignotus facie ecclesiis iudee idest que erat in iudea
et dicit facie quia notus erat quia eis per famam ut patet ex littera
sequenti scilicet quia auditum ...

Deinde post annos xiiii iterum ascendi
Jerosolimam cum barnaba assumpto et tito.
Ascendi autem secundum revelationem et contuli cum illis evangelium
quod predico in gentibus seorsum autem hiis qui vide-
bantur aliquid esse ne forte in vacuum currerem aut cucur-
rissem. Sed neque titus qui mecum erat cum esset
gentilis compulsus est circumcidi. Sed propter subintrodu-
ctos falsos fratres qui subintroierunt explorare
libertatem nostram quam habemus in christo ihesu ut nos
in servitutem redigerent. Quibus neque ad horam
cessimus subiectioni. ut veritas evangelii permaneat
apud vos. Ab hiis autem qui videbantur esse aliquid
quales aliquando fuerint nihil mea interest deus
personam hominis non accipit. Mihi autem qui videbantur

esse aliquid nihil contulerunt sed econtra cum veissent vidissent
quod creditum est mihi evangelium preputii sicut petro circumci-
sionis qui enim operatus est petro in apostolatum circumcisionis
operatus est et mihi inter gentes et cum cognovissent gratiam
dei que data est mihi iacobus et cephas et iohannes
qui videbantur columne esse Dextras dederunt mihi
et barnabe societatis ut nos inter gentes ipsi
autem in circumcisionem tantum ut pauperum memores essemus quod
etiam sollicitus fui hoc ipsum facere Cum autem veni-
sset cephas antiochiam in faciem ei restiti quia
reprehensibilis erat. prius enim quam venirent quidam
a iacobo cum gentibus edebat Cum autem venisset sub-
trahebat et segregabat se timens eos qui
ex circumcisione erant et simulationi eius consenserunt
Ceteri iudei ita ut et barnabas duceretur ab
eis in illam simulationem Sed cum vidissem quod non recte
ambularent ad veritatem evangelii dixi cephe
coram omnibus si tu cum iudeus sis gentiliter et non

iudaice viuis quomodo gentes cogis iudaizare
Nos natura iudei et non ex gentibus peccatores
Scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus
legis nisi per fidem ihesu christi. et nos in christo ihesu
credimus. ut iustificemur ex fide christi et non
ex operibus legis propter quod ex operibus legis non
iustificabitur omnis caro. quod si querentes iustificari in christo
inventi sumus et ipsi peccatores Numquid christus peccati
minister est. Absit. Si enim que destruxi
hec iterum reedifico. prevaricatorem me esse consti-
tuo. Ego enim per legem legi mortuus sum. ut
deo vivam christo confixus sum cruci. Vivo
autem iam non ego. vivit vero in me christus. quod autem
nunc vivo in carne. in fide vivo filii dei
qui dilexit me et tradidit semetipsum pro me
Non abicio gratiam dei Si enim per legem iu-
sticia per christum gratis mortuus est. iii

Capitulum iii Hic continetur declaratio 2a pars probationis premissis
scilicet quod doctrina a paulo predicata fuit a principalibus apostolis dei
recepta et approbata etc. et dicit Deinde post annos xiiii

secundum augustinum super hoc. secundum ieronimum vero non ex curiositate et levitate sed per se-
cundam revelationem secundum dominum ad declarandam veritatem evangelii per se et contuli
cum illis evangelium et cetera quod predico in gentibus. seorsum autem
id est a parte his qui videbantur aliquid esse. quia non contuli coram omnibus te-
cum maior pars esset simplicium. ¶ Ne forte in vacuum quia erat pusillus et adeo
instructi secundum petro iacobo et iohanne ut habetur infra eos cautelose ne
forte in vacuum currerem aut cucurrissem. plus forte non quod apostolus
dubitaret se aliquid nunc vana aut dubia predicasse quia revelatio
dei erat certa de veritate predicationis sue. sed hoc forte quod refertur ad
estimationem simplicium quod posset de hoc dubitare. non autem principalibus
apostolis hoc contulisse. Sed neque titus. hic declaratur quod per predicte maiorum
apostolorum doctrina a baptismo predicata stetit in suo [illegible] fuit a falsis
apostolis impugnata qui conabantur inducere gentiles ad observandum
legalia quod ostenditur per hoc quod titus gentilis veniens cum paulo ierosolimam
non fuit compulsus a veris apostolis circumcidi sed permiserunt ei sicut paulo
prius ad eius circumcisionem mitteret. fuit apostoli et hoc est quod dicit neque titus
qui mecum erat [illegible] cum esset gentilis natione ex utroque parente
est compulsus circumcidi a veris apostolis sed in oriente permiserunt
ei sicut etiam ut et petrus sicut tito post ascensionem christi commu-
nicavit concilio retentionem et aliis circumcisis qui erant in eo
tempore sicut cum iudeis sicut habetur actuum x et xi. Sed propter subintro-
ductos id est quod non restiti veris apostolis nolentibus circumcidi titum ¶ propter falsos apostolos qui con-
tra hoc qui subintroierunt non vocati a veris apostolis sed fallaciter sub velamine fidei intraverunt propter fidelium
ad explorandum qualiter posset fidem impugnare. propter subditur libertatem
nostram quam habemus in christo ihesu liberati scilicet a iugo legis. ut nos in servitutem
redigerent in observantia legalium quod est onus importabile ut dicitur actuum xv
quibus neque ad horam cessimus subiectione id est in observatione legalium
observantiarum ut veritas evangelii per quam evacuata sunt legalia perma-
neat apud vos sine admixtione veteris fermenti. ab his autem
hic consequenter declaratur etiam per supra positi maioris scilicet quod doctrina pauli
per alios apostolos nullo modo fuit augmentata sed magis eius doctrina
valuit eis in temporali subsidio ibi dicit. ab his autem qui videbantur
esse aliquid scilicet petro iacobo et iohanne nihil accepi. quales aliquando fuerint
aliqui scilicet quando ante vocationem suam ante christum. tunc enim fuerunt pauperes
illiterati et simplices sicut patet in evangelio. paulus autem ante vocationem
suam fuit instructus in lege et prophetis et erat potens et nobilis
nihil mea interest id est non est necesse talia referre. cuius causa subditur
dicens Deus autem personam hominis non accipit vocando ad fidem
et ad apostolatum propter potentiam temporalem nobilitatem generis ut sapientiam sed
potius vocavit simplices et pauperes licet aliquos aliquando vocaverit
litteratos ut dictum est de paulo ¶ et idem patet de nathanahele et ni-
codemo. Mihi enim qui videbantur esse aliquid id est priores apostoli nihil
contulerunt in doctrina evangelii ut subsidio temporali sed e contrario
ut postea magis exprimitur. cum vidissent quod creditum est mihi evangelium
preputii id est officium apostolatus ad predicandum evangelium gentibus sicut
et petro circumcisionis id est officium apostolatus ad predicandum
iudeis. Qui enim operatus est petro etc. ¶ Deus enim utrumque vocavit
ad fidem et apostolatum. et cum cognovissent gratiam que data est mihi
hoc autem cognoverunt per donum linguarum et operationem miraculorum et
cetera dona ad apostolatum necessaria que ita eminenter erant in paulo
sicut in aliis. Iacobus frater domini et cephas id est petrus et iohannes qui
videbantur columne esse id est principales in ecclesia iudeorum
dextras dederunt mihi et barnabe in signum confirmandi federa amicitie

dando mutuo manus dexteras tantum quod rogauerunt nos ut pauperum
memores essemus [illegible] fidelium in [illegible] qui [illegible] dixisso
sessionibus precia posuerunt ad pedes apostolorum abrenunciantes
proprietati propter quod postea de gentibus [illegible] pauperes credentes
qui non sic abrenunciabant in aliis bonis adiuuari quod
est sollicitus fui [illegible] ut patet in precedentibus capitulis [illegible] hec [illegible]
declarari ultra pro maioris [illegible] quod veritas euangelii per
paulum predicata de cessacione legalium in sua sinceritate re
perta fuit. Et in vis petrum qui fuit apostolus a quo modo palliasset
legem fingendo se aggregacione fidelium de gentibus credencium [illegible]
erat intimasset ne scandalizaret credentes de iudeis de quo
reprehendit eum in facie paulus ad declaracionem euangelii veritatis et
pro tanto [illegible] et exemplis pauperis [illegible] quod consumeret timens eos
in scandalizare [illegible] ut [illegible] Et simulacioni eius consenserunt alii
cum intellectu explanabitur postea magis ad veritatem euangelii
[illegible] obseruandi legalia coram aliis [illegible] defectu erat publicus
gentibus et non iudaice viuis sed an ad vertendo iudeorum cogis
gentes iudaisare non imperio sed facto quod eximendo se [illegible]
[illegible] a qui gentiles credebant eorum obseruanciam necessariam
ad salutem [illegible] in declaracione huius [illegible] et precedentis [illegible]
quod ieronimus et augustinus videntur varie sensisse de legalium cessacione maxime
quo ad ceremonialia de quibus hic sermo ieronimus enim distinxit
duo tempora tantum vnum ante passionem christi in quo legalia habebant vim
obligatiuam et expiatiuam suo modo. Aliud post passionem christi in
quo legalia statim fuerunt mortua et eciam mortifera
ita quod seruantes ea tunc mortaliter peccarent et quod [illegible] dicit
quod apostoli post passionem christi numquam seruauerunt ea in veritate sed solum
quadam pia simulacione ne scandalizarent conuersos de iudeis
et aliorum [illegible] impedirent. Et quod de simulacione non est sic intelligenda
quod ageret illos [illegible] in veritate non seruarent sed non faciebat
illos tamquam legis ceremonias obseruantes sicut si quis pellicula
[illegible] abscinderet non eum [illegible] sed sanitatem
recuperando [illegible] videretur [illegible] scandalum [illegible]
pertinet ad veritatem vite sed doctrine et quod simulacione vtebantur
pertinet ad salutem fidelium [illegible] distinxit augustinus
tempora vnum ante passionem christi in quo legalia virtutem suam habuerunt
aliud autem post diuulgacionem euangelii in quo legalia sunt mortua
et mortifera. Tercium autem erat [illegible] medium sed a passione christi usque
ad diuulgacionem euangelii in quo legalia fuerunt mortua quia nullam
vim habebant [illegible] ea seruare tenebantur tamen non erat mortifera
quia conuersi de iudaismo poterant illa licite seruare Dum tamen non
ponerent [illegible] spem illam sed ad salutem fore necessaria reputarent
[illegible] fides christi iustificare non posset. [illegible] autem liceat ser
uandi [illegible] legalia fuit [illegible] quod si conuersis de iu
daismo ad fidem statim fuisset prohibita legis ritus sicut conuersis
de gentilitate cultus ydolatrie videretur quod lex [illegible] fuisset [illegible]
[illegible] adeo data fuisset illis [illegible] qui conuersi a gentilitate
[illegible] non erat [illegible] observacio [illegible] quod paulus circum
cidit thimotheum [illegible] iudea nato actuum xvi titum vero
qui natus erat ex gentibus noluit circumcidi [illegible] ut [illegible]
gentilibus tamen imposita fuit [illegible] obseruacio [illegible] legalium
ut habetur actuum xv scilicet quod abstinerent ab ymmolatis simulacrorum
et sanguine et suffocato non tamquam necessarium ad salutem sed
ad amicabilem societatem iudeorum gentilium ad inuicem [illegible]

iudei abhorrebat ista quamvis sic et precepto constringit quibus
ex istis in sorte alius abstinet cibis suo sorio ab huiusmodi
cibis procedente vero tempore cessante causa cessavit effectus. Quia apostoli
de iudaismo quasi tempore intermedio scilicet a passione christi usque ad
publicationem evangelii legem credidit legalia servasse licite mortua
scilicet quod hoc videtur quod hic dicitur quod petrus erat reprehensibilis ex isti
observancie. Dicendum quod non peccavit ex facto quod erat sibi licitum
ut dictum est sed ex modo faciendi quia hoc nimia diligencia adhi-
bebat ne iudeos offenderet ita quod ex modo sequitur scandalum
gentilium in tantum quod quasi inducebatur ad credendum quod talis abstinencia cibo-
rum in lege prohibitorum esset necessaria ad salutem ergo propter hoc paulus qui
erat gencium apostolus eum publice reprehendit et petrus audito precepto
sic annuit quia quod lex precavit observandi modo propter quod vere reprehensi-
bilis fuit sed sanctus secundum quod hoc paulus i capitulo continetur quod non terminus excessit in
petrum vel ille quod non fuit post confirmacionem spiritus sancti inpositos
Unde et iulius pa capitulo pro sibi primus quod petrus non (?) nos metipsos
sed nam et veritas inob non est nos ita hic exponitur infert gratia ita sic
quod legalia per doctrinam evangelii quod precavit sint evacuata nec utilia sint sumenda
et pro omni hoc contrario reprehensibili si enim circa primum fuit regere judei per fidem
christi conversi iam de hoc iustificati dimittunt legalia quod gentiles per eandem fidem
iustificati quibus lex erat quasi alia que instituebat multo magis debebant dimitte-
re quia primo quod lex fuit data iudeis et non gentilibus. Ergo probat apostolus se-
met ipsum et alios apostolos dicens nos natura iudei et non ex gentibus peccatores
idest nos qui sumus natione iudei et non ex gentilibus nati sumus peccatores quod
dum sumus sub lege existentes scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus
legis propter sunt in peccatorum nisi per fidem ihesu christi unde et patres veteris
testamenti non fuerunt iustificati nisi per fide ihesu christi venturi et nos in
ihesu credimus per eandem enim fidem iustificantur fideles novi et veteris
testamenti quia quod illi credidere venturum isti credunt venisse et redempcio-
nis misterium explevisse sed quia pseudo apostoli dicebant quod fides non
iustificat sine legalium observancie ideo contra removet hoc dicens
quod si querentes iustificari in christo idest in fide christi venturi inventi sumus et ipsi
peccatores quod est si hec fides non iustificat absque legalibus numquid
christus peccati minister quasi diceret hoc inveniens scilicet ex quo tradidit fide
non iustificante absit quasi diceret hoc probat statim exponit probatur quia supra est
probatum quod doctrina evangelii est adeo inspirata et perfecta quod non esset
in iustificaret nec in hoc consistit perfectio legis si enim hic contra probatur
quod quod legalia sint abicienda sui ipsius exempla dicens si enim
que destruxi scilicet legalia quod docui desere relinqui hec iterum reedifico
idest observo tamquam necessaria ad salutem et alios ad hoc induco prevari-
catorem me constituo idest facto confiteor me peccasse quod absit ideo subdit
ego enim per legem scilicet novam legi mortua mortuus sum quia ipsum evacuavit lega-
lia sicut predictum fuit ieremie xxxi ecce dies venient dicit dominus et feriam domui
israel et domui iuda fedus novum non secundum pactum quod pepigi cum patribus vestris etc.
Dixit enim quod dominus non secundum pactum quod pepigi etc. scilicet lex mosayca dicitur quod per legem novam erat
evacuanda ut deo vivam per christi graciam ideo subditur christo confixus sum cruci scilicet per remissiones
ex fide procedente ideo subdit vivo autem iam non ego scilicet qualis fui sub lege vivit
vero in me christus idest per eius graciam vivificante quod autem nunc vivo christi graciam in carne
in hoc corpus in carne passibili in fide vivo filii dei qui resurrectione dabit in corpus
immortale qui dilexit me et tradidit se cum magna voluntate in morte pro subeunt
pro salute nostra et ex tanta gracia non est nec ... ideo subdit non abicio gratiam dei. Aliquam non
reputo quod tamen esset si absque legalibus non sufficeret ad salutem ideo subdit si enim per legem
iusticia quia quod queritur gratia mortuus ... scilicet ... hec iusticia quam fat ...
... vita eterna galatas vero habebat primo ... quod ... fuisset ...
et ... debebat eam inveniens reprehensione ... legalia scilicet quod observacio legalium
iustificaret ut esset necessaria ad salutem sicut in causa

O Insensati galatae quis nos fascina-
vit non obedire veritati? ante quorum
oculos Jhesus Christus proscriptus est et in vo-
bis crucifixus? Hoc solum volo a vobis discere ex
operibus legis spiritum accepistis an ex auditu
fidei? Sic stulti estis ut cum spiritu ceperitis
nunc carne consummemini? Tanta passi estis sine
causa? si tamen sine causa. Qui ergo vobis tribuit
spiritum et operatur virtutes in vobis et ex operibus legis
an ex auditu fidei? Sicut abraham credidit
deo et reputatum est ei ad iustitiam. Cognoscite
ergo quia qui ex fide sunt hii sunt filii abrahe. Pro-
videns autem scriptura quia ex fide iustificat gentes
deus prenuntiavit abrahe quia benedicentur in te omnes
gentes. Igitur qui ex fide sunt benedicentur cum fideli
abraham. Quicumque enim ex operibus legis sunt sub male-
dicto sunt. Scriptum est enim maledictus omnis qui non
permanserit in omnibus que scripta sunt in libro legis

ut faciat ea. Quoniam autem in lege nemo iustificatur apud
deum manifestum est quia iustus ex fide vivit. Lex autem non
est ex fide sed qui fecerit ea vivet in illis. Christus autem
nos redemit de maledicto legis factus pro nobis
maledictum quia scriptum est maledictus omnis qui pendet
in ligno ut in gentibus benedictio abrahe fieret in christo
iesu, ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem
Fratres secundum hominem dico tamen hominis confirmatum testa-
mentum nemo spernit aut superordinat. Abrahe
dicte sunt promissiones et semini eius. Non dicit et
seminibus quasi in multis sed quasi in uno et semini
tuo qui est christus. Hoc autem dico testamentum confirmatum
a deo quae post quadringentos et triginta annos facta
est lex non irritum facit ad evacuandam promissionem
Nam si ex lege hereditas iam non ex promissione. Ab-
rahe autem per repromissionem donavit deus. Quid
ergo lex? propter transgressiones posita est donec
veniret semen cui promiserat ordinata per angelos

in manu mediatoris. Mediator autem unius non
est, deus autem unus est. Lex ergo adversus promissa
dei? Absit. Si enim data esset lex que posset
vivificare, vere ex lege esset iustitia. Sed conclu-
sit scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fi-
de Jhesu Christi daretur credentibus. Prius autem
quam veniret fides sub lege custodiebamur conclu-
si in eam fidem que revelanda erat. Itaque lex
pedagogus noster fuit in Christo Jhesu, ut ex fide iu-
stificemur. At ubi venit fides, iam non sumus sub pe-
dagogo. Omnes enim filii dei estis per fidem que est
in Christo Jhesu. Quicumque enim in Christo baptizati
estis, Christum induistis. Non est iudeus neque gre-
cus, non est servus neque liber, non est mascu-
lus neque femina. Omnes enim vos unus estis in Christo
Jhesu. Si autem vos Christi, ergo Abrahe semen estis
secundum promissionem heredes. iiij

Capitulum iiij. P[ost]q[uam] ap[osto]l[u]s i[m]p[ro]bavit errore[m] observa[n]tiu[m]
legalia cu[m] evangelio ex p[er]fectione legis eva[n]gelice, hic ostendit
i[d] facit ex i[m]p[er]fectione legis mosayce. Ista t[ame]n divisio no[n] e[st] passa

qz etiam in precedentibus posita sunt aliqua de infectione legis mosaice et eius
[illegible] aliqua ponuntur de infectione legis evangelice. Sed hec divisio
capituli secundum illud quod principaliter intenditur. Et dividitur in duas. Nam apostolus primo
galatas increpat, secundo ostendit declarat in quo errore [illegible] in duabus partibus quia
primo ponit suam increpationem, secundo increpationis rationem ibi Hoc solum scire.
Primum dicit O insensati Galathe quis vos fascinavit idest decepit
non obedire veritati evangelij per quam legalia sunt exclusa
talis enim apostolus sciret vos esse deceptos a pseudo apostolis tamen
querit quis vos fascinavit non ignorans sed admirans eorum
instabilitatem sic [illegible] 3o [illegible] vos non [illegible] quod
quod fascinatio aliquando [illegible] per illusionem sensuum [illegible] non advertit ea
que sunt ante ipsum et erat de galatis quia iniuria facta christo per pseudo
apostolos in pena eorum non advertebant [illegible] ante quorum oculos
ihesus christus proscriptus est idest condempnatus per pseudo prophetas asserentes
vobis quod fides eius non sufficit ad salutem sine legalibus et contempnunt
eum tamquam impotentem ad salvandum cum tamen lex promittat de christo
venturo sed ipsum fore salvaturum [illegible] ipse
dicit in capitulo [illegible] lex enim [illegible] toto veteri
testamento [illegible] crucifixus [illegible] eosdem [illegible] hoc enim esse
[illegible] apostolorum [illegible] pseudo apostoli [illegible] heretici [illegible] falsos
[illegible] eius [illegible] compulsi sunt eius [illegible] declarare ut dicit ieronimus
in prologo super [illegible] hoc solum [illegible] increpationis [illegible] 2a
[illegible] tanta passi [illegible] primo dicit quod in primitiva ecclesia baptizatis
dabatur spiritus sanctus [illegible] per impositionem manuum sicut patet
actuum x [illegible] et [illegible] alijs locis et [illegible] galatis in fide
christi baptizatis non sicut dabatur ex observantijs legalibus
et poterant advertere quod legalia non erant ad salutem necessaria
nisi essent [illegible] fascinati etc. [illegible] Hoc solum volo
a vobis discere idest audire ut deceptio vestra appareat ex vestra
responsione ex operibus legis spiritum accepistis in signo visibili
an ex auditu fidei idest ex receptione fidei christi per baptismum
quod manifeste patet [illegible] quod non potestis negare vos
ex fide christi recepisse [illegible] eorum deceptionem dicens Sic
stulti estis ut cum spiritu ceperitis [illegible] de gentilitate recipientes
[illegible] doctrina evangelij [illegible] spiritualis est nunc carne
consummemini sub [illegible] volentes recipere legalium observantias [illegible]
[illegible] hebreorum [illegible] tollebat [illegible]
[illegible] tactu [illegible] ut [illegible]
menstruate et [illegible] reddebatur [illegible]
tempora tanta [illegible] quia pati magnum detrimentum sine causa
fatuum est sic erat de galatis [illegible] qui erant [illegible] sic fatui
etc. [illegible] tanta passi estis [illegible] christo [illegible] Nunc de perse-
cutionibus quas pro christo sustinuerant sine causa idest sine utilitate
[illegible] detrimento [illegible] enim [illegible] plus [illegible]
tione enim pseudo apostolorum [illegible] sufferentie [illegible] meritum
etiam [illegible] petrus si tamen sine causa idest si perseverat
[illegible] errore [illegible] abiciatis errorem [illegible] gratiam bona
mortificata [illegible] Alio modo exponitur aliter exponitur [illegible]
[illegible] magnas quas fecerat pseudo apostoli et passi
[illegible] dampna magna temporalibus et sine utilitate spirituali
[illegible] detrimento spirituali etc. [illegible] tanta passi
estis idest [illegible] dampna temporalibus et spiritualibus bonis. Qui ergo
[illegible] galatarum increpationem [illegible] apostolus declarat cessationem lega-
lium [illegible] infectionem. Et dividitur in duas quia primo declarat [illegible]

2o [illegible] ad galathas iii^o c^lo iiii pa[rte] dividitur in duas q[uia] p[ri]mo d[icit]
[illegible] 2o 3o solu[it] tacita q[uestio] [illegible] lex data [illegible] fac[it] [illegible]
2o3 illa lex q[ue] no[n] justificat nec hered[itatem] dei [con]fert nec heredit[atem]
affert [illegible] cessat adveniente lege justificante et h[ered]
de[i] [con]ferente et hereditate[m] eterna[m] afferente [illegible] sic se habet [illegible]
[illegible] evangelica [illegible] et [illegible] sic probabit q[uo]d supponit
[illegible] vera et declarat [illegible] quantu[m] ad 2o
e[ius] p[ar]tes p[ri]mo p[ri]ma[m] 2o 2a[m] [illegible] ad 2o 2a[m] [illegible] p[ri]mo
ad declarat [illegible] lex no[n] justificat [illegible] fides xpi dicens q[ui]
ergo vobis tribuit sp[irit]um [illegible] signo visibili et operat[ur]
virtutes in vobis idest miracula videntibus vobis de quo [illegible]
e[st] [illegible] d[icit] q[ui]a [illegible] no[n] p[otes]t n[isi] virtute divina [illegible]
ex op[er]ibus legis an ex auditu fidei xpi q[uasi] d[icat] [illegible]
[illegible] effectu[m] [illegible] hoc no[n] e[st] ex merito legis s[ed] ex merito fidei
q[ui]a [illegible] no[n] fiunt servantibus lege sed recipientibus fide[m] et [illegible]
[illegible] p[er] scriptura[m] dicens sic[ut] scriptu[m] e[st] gen[esis] xv c[apitu]lo credidit
abraham deo et reputatum est ei ad justicia[m] [illegible] ex fide
xpi [illegible] venturi justificatus fuit et no[n] ex op[er]ibus legis que
[illegible] data fuit [illegible] concludit cognoscite ergo q[ui]
ex fide sunt idest credentes p[er] fide[m] xpi justificari hi sunt filii
abrahe idest imitatores fidei sue et p[er] [illegible] justificati
sic et ipse p[ro]videns aut[em] hic declarat [illegible] moris [illegible]
[illegible] dei q[uia] no[n] habe[n]t ex lege sed ex fide xpi dicens p[ro]videns
aut[em] scriptura idest deus auctor scripture q[uia] ex fide justificat gentes
et no[n] ex lege vt [illegible] e[st] p[re]nunciavit abrahe gen[esis] xii c[apitulo]
[illegible] legis [illegible] q[uia] [illegible] in te o[mn]es gentes q[uo]d impletu[m]
e[st] i[n] xpo ab abraha descendente s[ecundu]m carne [illegible]
et plenius [illegible] fine mundi [illegible] ex fide sunt idest [illegible] fidelium [illegible]
fideli abraha q[uo]d no[n] [illegible] legalia [illegible] quicu[m]q[ue] enim ex op[er]ibus
legis sunt asserentes [illegible] no[n] e[st] [illegible] sub maledicto sunt q[ui]a
no[n] p[ote]nt [illegible] implere [illegible] q[uo]d d[icit] petrus act[uum] xv [illegible] onus q[uo]d neq[ue] nos
neq[ue] patres n[ost]ri portare potuimus [illegible] videt[ur] esse q[uo]d d[icit] jeronimus [illegible]
fidei s[ed] illos esse maledictos [illegible] dicit [illegible] [illegible] ipso fide
[illegible] d[icit] ipse [illegible] sup[er] [illegible] et lo[quitur] jeronimus [illegible] q[uia] no[n] e[st] [illegible]
[illegible] d[icit] q[ui]a no[n] p[otes]t sanare q[uo]d [illegible] vt[itur] nemo medicus
[illegible] d[icit] q[uod] judei no[n] poterant [illegible] difficulte[r] [illegible] q[uia] no[n] poterant
[illegible] et [illegible] erat transgressores [illegible] incidebant [illegible]
scriptura deut[eronomii] xxvii maledictus o[mn]is q[ui] no[n] manet in o[mn]ibus q[ue] scripta s[un]t i[n] libro
legis ut faciat ea [illegible] q[uo]d [illegible] no[n] [illegible] et [illegible]
q[uia] lex no[n] justificat [illegible] scriptura abacuk 2o 2o c[apitu]lo dicens justus ex fide
vivit vita gr[ati]e lex aut[em] no[n] e[st] ex fide [illegible] sic [illegible]
[illegible] et [illegible] d[icit] lex no[n] [illegible] ex fide q[uia] i[n] lege veteri no[n] [illegible] data
precepta [illegible] aut[em] [illegible] lege nova [illegible] explicatio [illegible]
[illegible] lex [illegible] d[icitu]r lex factorum lex aut[em] nova d[icitu]r lex fidei [illegible]
[illegible] patres veteris testamenti fuerunt [illegible] fide [illegible]
[illegible] fuerunt [illegible] et [illegible] fuerunt [illegible] explicati
[illegible] patres novi testamenti [illegible] veritas [illegible] aperte revelata [illegible]
[illegible] precepta vivit i[n] illis q[ui]a no[n] incurret pena[m] mortis q[ui]a transgressorum [illegible]
[illegible] et [illegible] no[n] d[icit] [illegible] vivet [illegible] vivet [illegible] vita corporali vita [illegible] spiritualis
d[icitu]r ex fide caritate formata xp[istu]s aut[em] nos redemit d[e] maledicto legis i[n] de pena
transgressorum [illegible] nos absolvendo a debito [illegible] et [illegible]
[illegible] sua passione [illegible] legalia [illegible] factus p[ro] nobis maledictum
idest sustinens p[ro] nobis pena[m] mortis [illegible] mors [illegible]
maledicta [illegible] lege [illegible] suspensio i[n] ligno q[uia] scriptu[m] e[st] deut[eronomii] xxi

Maledictus est. et quia per suam passionem meruit promissionum factarum patribus
impletionem ideo subditur. Ut in gentibus benedictio abrahe scilicet promissa fieret
in christo ihesu. promissio abrahe quod in semine eius benedicerentur omnes gentes terre
[illegible] quod impletum est in christo descendente ab abraham secundum carnem
ut pollicitationem spiritus id est promissionem spiritus sancti accipiamus per fidem que datur
credentibus in christum. Fratres. Hic declaratur secundo per similitudinem supra posita scilicet quod
hereditas eterna non datur per legem sed per christi fidem quia promissio huius
hereditatis facta fuit abrahe per longum tempus ante legis dationem ut
declaratum est plenius supra. Si autem daretur ex lege que data est postea
sequeretur quod promissio illa facta fuisset irrita. Ergo non datur ex
promissione [illegible] hoc autem est inconveniens quia ordinata promissio
iuramento divino fuit firmata quia ibi fuit ista sic per [illegible]
repetitur ista promissio et additur per me metipsum iuravi dicit dominus
Hanc autem rationem deducit apostolus diffuse et ait [illegible] dicens
Fratres secundum hominem dico id est per factum humanum dico exemplo [illegible]
tamen [illegible] qui dicet [illegible] non sit [illegible] dei. Tamen hominis confirmatum
testamentum id est ordinatum de hereditate pro filiis. nemo spernit id est
immobiliter tenet. antiquitus enim homines in suis testamentis de suc-
cessione hereditatis et adhuc fit in aliquibus terris. Abrahe dicte sunt
promissiones scilicet divine per modum testamenti firmate ut patet ex
subditur ideo sunt firmi et semini eius scilicet christo in quo implete sunt
et non dicit [illegible] seminibus [illegible]. Hoc autem dico testamentum
id est promissiones iste per modum testamenti sunt confirmate
iuramento divino que post quadringentos et triginta annos facta est
lex [illegible] que post quadringentos et triginta
annos a promissione abrahe facta. facta est [illegible] data in monte synai
Si ergo lex iustificat non est iustificatus abraham qui multum ante
legem fuit quod quidem dicere non potest cogitur fateri non legis operibus
iustificari hominem sed per fidem sic nos oportet itaque omnes antiquos
qui iustificati sunt [illegible] fide iustificatos esse. Ergo lex non facit
irritum ~~et evacuat~~ non infirmat ad evacuandam promissionem abrahe
factam [illegible] irrita [illegible] si ex lege daretur hereditas
ideo subdit. Nam si ex lege hereditas [illegible] iam non ex pro-
missione [illegible] destruit [illegible] illud dicens abra-
he autem [illegible] de quo non est dubium et [illegible] sine lege
fuit donavit deus per repromissionem id est fidem christi [illegible]
[illegible] ex lege [illegible] apostolus videtur [illegible]
[illegible] apostolus dicit quod ex lege non est iustitia nec
[illegible] nec hereditatis consecutio sed per fidem que fuit etiam
[illegible] ante legem ideo posset aliquis querere ad quid lex fuit
data quia videtur hoc fuisse frustra et hoc est quod dicitur quid igitur lex
id est ad quid fuit utilis propter transgressiones. Hic [illegible] ad
[illegible] ostendens triplicem legis utilitatem. prima est punitio peccatorum
quia in lege determinantur certe et [illegible] pene [illegible]
[illegible] terrore cohibebantur homines a peccatis usque ad tempus legis
[illegible] lex [illegible] est quod dicitur propter transgressiones
scilicet puniendas et reprimendas posita est lex donec veniret
semen scilicet christus de semine abrahe cui promiserat id est in quo
[illegible] erat promissiones divine [illegible] apostolus [illegible]
[illegible] lex sit [illegible] ordinata per angelos non
[illegible] fuit data [illegible] per angelum ut [illegible]
[illegible] fuit [illegible] solitudine cum angelo qui loquebatur
[illegible] in monte synai [illegible] ille angelus in persona dei loquebatur ideo
[illegible] dei [illegible] humanum mediatoris [illegible]

ad immutandum eam pro voluntate sua tamquam dominus cuius non dicitur mediator
dominus et filius hominis est sabbathi mediator autem unius non est sed
duorum extremorum que coniungit et enim christus mediator dei et hominum
reconcilians homines deo per se licet unum extremum est semper idem
sibi scilicet deus ideo subditur deus autem unus est homines autem vel tamen
fuerant tamen unum extremum per unitatem fidei lex ergo hic
ponitur secunda utilitas que est quomodo dicto subiecto quia lex peccatum
ostendebat nec tamen graciam iustificantem conferebat et sic homines
moveatur ad desiderandum adventum christi per quem erat iustificandi
dicit ergo apostolus lex ergo adversus promissa dei quasi diceret non quia sic
deus irritaret se ipsum nec ut si obiciatur de lege nova a deo
data que tamen evacuat veterem quia non sic evacuatur per novam sed
magis cedat tamquam meliori scilicet certe ista que melius est ipsa
significata sicut autem non est contrario quia dei promissa de iustificatione
et hereditatis consecucione non figurabat lex sed magis est
quia lex figurabat impletionem promissorum si enim data esset lex
que posset iustificare iustitia diffusa que facit dignum vita
eterna vere ex lege esset iustitia et non ex repromissione
abrahe facta et sic per legem promissio esset irrita sed conclusit
scriptura idest lex moysi que est lex scripta omnia sub peccato in
quantum peccatum ostendebat vel mandabat ut promissio de iusti
ficatione et regnis hereditatis consequeretur ex fide ihesu christi
idest per fidem eius daretur credentibus fide formata que tempore
fiat a deo prius autem ponitur secunda utilitas que est introductio
quomodo ad fidem christi adque lex vetus fuit in tempore quanto
lex illa fuit figura nove legis et totum eius status novi
testamenti figurativus secundum corinthiorum x omnia illis in figura
contingebant figura vero dicitur ut in infra in exemplis ei fi
gurate etc et per deinde dicit prius autem quam veniret fides sub reve
latam explicitam tenemus sub lege explicitam custodiebamur
per cultum unius veri dei conclusi in eam que fide que revelanda
erat est enim eadem fides in novo et veteri testamento sed
in veteri erat implicita et figuris velata in novo vero
explicita et revelata ex qua concludit ita ut quasi lex
pedagogus noster fuit in christo idest disponens ad christum sicut
pedagogus disponit puerum ad virilitatem tempore futuro quando
ideo subditur ut ex fide sed revelata iustificemur iustitia infusa
at ubi venit fides idest tempore fidei revelate iam non sumus
sub pedagogo idest sub observanciis legalibus sicut puer
adveniente etate adulta iam non est sub pedagogi disciplina
sed sub superiori doctrina et eadem racione adveniente gra
cia cessant legalia sicut et talibus cessat disposicio ad in
troductorum forme ideo subdit apostolus omnes enim filii dei estis
adoptivi per fidem caritate formatam quicumque enim in christo
baptizati estis christum induistis idest ei conformes estis
etc non estis in statu puerili imperfecto sed perfecto quantum ad
graciam non est ihesus et ubi venerit ihesus in quo est distinctio racione nacionum
aut sexuum ideo subditur non enim est iudeus omnes enim vos unum
estis in christo ihesu idest ideo patri sed per fidem ideo sequitur ergo semen
abrahe estis sicut christus est semen eius secundum promissionem
sibi factam regni celestis in promissione abrahe facta
de promissionibus terre quibus xv c et secundum in iii capitulo

Dico autem quanto tempore heres parvulus est. m
nihil differt a servo cum sit dominus omnium
sed sub tutoribus et actoribus est usque ad praefini
tum tempus a patre. ita et nos cum essemus parvuli sub
elementis mundi huius eramus servientes. At ubi
venit plenitudo temporis misit deus filium suum
factum ex muliere factum sub lege. ut eos
qui sub lege erant redimeret ut adoptionem filiorum
dei reciperemus. Quoniam autem estis filii dei misit
deus spiritum filii sui in corda vestra clamantem abba
pater. itaque iam non est servus sed filius. quod si filius
et heres per deum. Sed tunc quidem ignorantes
deum his qui natura non sunt dii serviebatis. nunc autem
cum cognoveritis deum immo cogniti sitis a deo
quomodo convertimini iterum ad infirma et egena ele
menta quibus denuo servire vultis. dies observa
tis et menses et tempora et annos. timeo vos ne
forte sine causa laboraverim in vobis. Estote sicut ego

quia et ego sicut vos. Fratres obsecro vos nihil
me lesistis. Scitis autem quia per infirmitatem carnis
ewangelizavi iam pridem et temptacionem vestram in carne
mea non sprevistis neque respuistis sed sicut an-
gelum dei excepistis me sicut christum ihesum. Ubi e-
rgo beatitudo vestra. Testimonium enim perhibeo vobis
quia si fieri potuisset oculos vestros eruissetis et
dedissetis mihi. Ergo inimicus factus sum vobis verum di-
cens vobis. Emulantur vos non bene sed exclu-
dere vos volunt ut illos emulamini bonum
autem emulamini in bono semper et non tantum cum presens
sum apud vos. Filioli mei quos iterum parturio
donec formetur christus in vobis. Vellem autem esse apud
vos modo et mutare vocem meam quoniam confundor
in vobis. Dicite mihi qui sub lege vultis esse legem
non legistis. Scriptum est enim quoniam abraham duos
habuit filios unum de ancilla et unum de libera.
Sed qui de ancilla secundum carnem natus est qui

sed qui de libera per repromissionem quae sunt per allegoriam
dicta. Haec enim sunt duo testamenta unum quidem in
monte Syna in servitutem generans quae est Agar.
Syna enim est mons in Arabia qui coniunctus est ei
quae nunc est Ierusalem et servit cum filiis suis. Illa autem
quae sursum est Ierusalem libera est quae est mater nostra. Scriptum
est enim letare sterilis quae non paris erumpe et
clama quae non parturis quia multi filii deserte ma-
gis quam eius quae habet virum. Nos autem fratres secundum Ysa-
ac promissionis filii sumus. Sed quomodo tunc qui
secundum carnem natus fuerat persequebatur eum qui secundum
spiritum ita et nunc. Sed quid dicit scriptura? Eice
ancillam et filium eius non enim heres erit filius
ancille cum filio libere. Itaque fratres mei non sumus
ancille filii sed libere qua libertate Christus nos liberavit.

Capitulum v. Postquam apostolus probavit cessacionem legalium
per hoc quod sunt servitudinis [illegible] et [illegible] duas servitu-
[illegible] dicere [illegible] prima [illegible] quia primo posuit et [illegible]
servitutes secundo quia reprehendit galatarum ingratitudinem [illegible]
hec autem servitudo [illegible] ex [illegible] consuetudine quod filius tenetur
sicut servus quamdiu est parvulus factus autem adultus liberatur [illegible]
[illegible] statum autem legis sunt qui statum puerilis [illegible]
est supra [illegible] sunt [illegible] sub multis observanciis legalibus
a quibus liberamur in novo testamento in quo est status quasi virilis [illegible]

ero e quod dicitur dicebat at idest quanto tempore heres paruulus
est nihil differt a seruo in vita et subiectione cum sit
dominus omnium in potentia quia in qua sub tutoribus et actoribus est
ipsum castigantibus et regimentibus sic seruum usque ad prefinitum
tempus a patre idest usque ad etatem adultam ita et nos cum paruuli
essemus paruuli idest in statu veteris testamenti sub elementis
mundi eramus seruientes idest sub legalibus obseruantiis que dicuntur de
elementis idest littere que in addiscendo puer incipit ab istis ele-
mentis ut sciat ea nominare et distinguere Precedente vero tempore
dimissa hac occupatione circa scientias occupatur ita legales ob-
seruantie fuerunt quedam dispositiones que dispositiones ut dictum est iter
quod tempus aduentum sunt dimisse pro sabbato At ubi venit plenitudo
temporis idest tempus christi in quo data est plenitudo spiritus sancti
vel aliter plenitudo temporis id est impletio temporis prius a deo pre
diffiniti quod sic tempore impleta fuerat quedam misteria
christi aduentum prenunciancia misit deus filium suum natum
ex muliere quantum ad corpus sumptum de virgine factum sub
lege quia voluit legalia seruare ut eos qui sub lege erant
redimeret sed qui legalibus obseruantiis obligati erant
redimeret per suam passionem et abstulit dictam obligationem
ut adoptionem filiorum dei reciperemus per gratiam que est filius naturalis
dei et hanc filiacionem declarat consequenter per effectum dicens
Quoniam autem filii dei estis idest ut hec filiatio vobis clarior
misit deus spiritum filii sui per hoc est spiritum sanctum qui dicitur
spiritus filii sicut et patris eo quod procedit ab utroque in corda
nostra corda nostra per gratiam infusionem clamantem id est clamare
facientem confessionem fidei romanos x corde enim creditur ad iusticiam
ore autem confessio fit ad salutem vel aliter clamantem idest
per signum sensibile ostendentem sicut genesis iiii dicitur vox san-
guinis fratris tui abel clamat ad me de terra in primitiua
enim ecclesia dabatur spiritus sanctus in signo visibili sicut gratiam
infusam menti et propter filiationem adoptiuam et paternitatem
sic cognoscentem abba pater confitendo deum patrem et ponit duo
vocabula idest in spiritus prima hebraicum vel posterius siriacum et ea que
unitur hebraicis quia lingua sira et hebrea sunt proxime congrega
ter ea vtitur causa assignanda vox quod deus pater est gentis
de iudaismo et gentilitate et unus ut in fidei confessione
exultans infert conclusionem dicens itaque iam non est seruus sed filius
sed quicumque fideliter confitetur deum patrem quasi filius per adoptionem
et heres per deum et ipsum adoptantem filio enim adoptiuo debetur
a quo est hereditas secundum leges Sed hic consequenter arguit
galathas de ingratitudine per filiationem enim dei adoptiuam erant
liberati a seruitute legis ut predictum est et magna erat
ingratitudo hanc seruitutem recipere tamquam donum dei esset
insufficiens ad salutem et erat maior ingratitudo in gentibus
conuersis de ydolatria qui sic erant subiecti obseruantiis lega-
libus sic fuerant conuersi de iudeis ideo dicit Sed tunc quidem an
conuersionem vestram ignorantes deum hiis qui natura non sunt dii
sed solum fictione ydola enim nichil sunt ydola seruiebatis colendo
ipsa nunc autem post vestram conuersionem cognouistis deum per fidem
ymo cogniti estis a deo quia voluit vos per suam gratiam quo

quo[modo] [con]v[er]timini it[eru]m ad infirma et egena elementa id est ad legales
observantias q[ue] dicu[n]tur elementa [illegible] predicta et infirma et
egena q[ui]a no[n] iustificabat nec gra[tia]m [con]tinebat sic faciat
sacramenta nove legis. Quibus aut[em] iter[um] no[n] q[ui]a an[te] [con]v[er]sio[n]em sua[m]
legalia s[er]vasset ut predictu[m] est q[ua]si q[ui]a et ydola coluerit
[illegible] cult[us] erat illicit[us] et sic legaliu[m] rit[us] p[o]p[u]lo i[n]
[illegible] nemi[ne]m ad salute[m] [illegible] faciebat
io subdit dies observatis apud iudeos celebres ut den-
[illegible] et mensis primi ad accipiendu[m] agnum paschale et
h[uius]modi et menses [illegible] celebrabat iudei
neomenia et ita ut t[em]p[u]s egressionis de egipto mense primo
et t[em]p[u]s liberationis [illegible] mense septimo et cetera et annos
[illegible] remissionis et quinquagesimum qui dicitur iubileus
et q[ui]a talis observantia erat eis illicita io subdit timeo ne
forte sine causa id est inutiliter laboraverim in vobis predicando
vobis fidem catholicam [illegible] dicto meo iudaisatis
io subdit Estote sicut ego q[uonia]m et ego [illegible] legalia sic omni [illegible]
et ego in errore fui sicut et vos fuistis sic [illegible] correctus ita
vos corrigatis fratres [illegible] increpatoriis hic apostolus ponit
eorum consolatoria monitorum modo boni samaritani qui vinum
mordicativum infudit et oleum [illegible] fratres
quos apostolus magnas persecutiones sustinuerat in corpore [illegible]
galatis predicare [illegible] et tamen non respuerat
tanquam hominem abiectum et [illegible] reciperetur et [illegible]
receperat [illegible] amat eos dicens fratres obsecro vos
[illegible] ne credatis [illegible] vos me increpasse sed ex amore
io subdit nichil me lesistis [illegible] michi bona fecistis et [illegible]
[illegible] scitis autem quia per infirmitatem carnis [illegible] tribulationes
passas in corpore evangelizavi vobis iampridem id est ante
[illegible] temptationem carnis mee non sprevistis
[illegible] temptatio [illegible] temptare enim est [illegible]
[illegible] neque respuistis me [illegible]
[illegible] fuerit [illegible] neque respuistis [illegible]
mea [illegible] sicut angelum dei [illegible] yperbolice [illegible] ad maiorem [illegible]
[illegible] sicut Christum Ihesum [illegible] quomodo [illegible]
[illegible] io subdit [illegible] Bona [illegible]
[illegible] testimonium enim perhibeo vobis quia si fieri
[illegible] posset oculos vestros eruissetis [illegible]
[illegible] dei [illegible] ad [illegible]
[illegible] Ergo inimicus [illegible] subdit [illegible]
[illegible] vobis [illegible] vobis [illegible]
[illegible]
[illegible] subdit emulantur
vos [illegible] subdit [illegible]
vos [illegible] ut illos emulemini [illegible] legalibus
[illegible] emulamini [illegible] non tantum cum presens sum apud vos
[illegible]
[illegible] filioli mei quos iterum parturio [illegible]
[illegible] donec
formetur Christus in vobis [illegible] formate [illegible] apud vos
[illegible]
[illegible] apud

aliquos fideles qui fuerant sub lege subiectione. Dicite michi. hic ponit 2m exemplum de
adoptione filiorum dei et cessatione legalium et accipitur de scriptura genesis sedens et sic
primo et 2º ponitur exemplum 2º ad propositum adaptat in nos. Aut sic primo dicit
Dicite michi qui sub lege vultis esse scilicet ab apostolo acquiescendo legem non le
gistis id est libros moysi qui apud iudeos dicitur lex quasi diceret videtur
quod non legistis vel si legistis non intellexistis. Scriptum est enim in libro
patriarcharum quoniam abraham duos filios habuit plures autem habuit de ce
tura ut genesis xxv sed solos duos hic exprimit apostolus quia de illis
magis loquitur scriptura et quia faciunt ad propositum non autem alii. Unum de ancilla
scilicet ysmahelem et unum de libera scilicet ysaac. Sciendum tamen quod agar
mater ismahelis fuit uxor abrahe ut dictum est genesis xvi quia tamen
sara erat uxor eius principalis ideo ipsa agar retinuit nomen ancille. Sed
qui de ancilla secundum carnem natus est id est per modum naturale. Qui autem de libera
per repromissionem scilicet dei miraculosam natus quia sara et erat sterilis et iam
etas eius eciam transierat tempus concipiendi quando concepit ysaac. Erat
enim tunc nonagenaria genesis xvii. Que sunt per allegoriam dicta.
Licet enim scriptura sacra quadruplicem sensum scilicet hystoricum quo res
tes signantur misticum quo res signata [illegible] et hoc triplex scilicet mo
ralis quo [illegible] quid agendum allegoricum quo designatur quid credendum
anagogicum quo designatur quid sperandum in patria et hec possunt videri
in nomine ierusalem quod [illegible] litteraliter est civitas ut iudee metro
polim In morali autem fidelem animam In allegorico ecclesiam militantem
In anagogico ecclesiam triumphantem. Littera gesta docet quid credas
allegoria moralis quid agas quo tendas anagogia. Hec enim
duo testamenta sunt secundum sensum allegoricum. Unum quidem in monte
syna quod vetus testamentum fuit ibi datum adeo [illegible] fuit ab
[illegible] in servitutem generans id est subiciens homines servituti
legalium que fuit [illegible] imposita ut dictum est supra 3º capitulo quod est
agar scilicet figura fuit. Sunt enim [illegible] servitutis legalis. Syna enim
mons est in arabia. Et licet syna secundum litterale sensum multum
distat a ierusalem tamen coniunctus est ei secundum sensum allegoricum quia servitus
legis [illegible] syna [illegible] vigebat ierusalem ubi erat templum
in quo offerebantur sacrificia et exercebantur legalia non diu enim
templum erat destructum a romanis quia destructio illa fuit post passionem
quia passus fuit tempore neronis templum vero fuit destructum [illegible]
vespasiani. Et servit cum filiis suis id est cum iudeis in servitute
legis. Illa autem que sursum est ierusalem scilicet ecclesia que ierusalem est allegorice
que dicitur sursum quia [illegible] et promittit bona celestia liberare
a servitute legis que est mater nostra per baptismum enim [illegible] regenerati sumus.
Scriptum est enim ysaie liiii. Letare [illegible] letare
sterilis que non paris id est ecclesia de gentibus collecta que tempore veteris
testamenti erat sterilis ab operibus bonis. Erumpe [illegible]
et clama corde et ore per gratiarum actionem quia multi filii deserte
id est gentilitatis [illegible] que autem erat adeo deserta propter
eius ydolatriam magis quam eius que habet virum. Syna [illegible] in monte
syna desponsata fuit in legis susceptione. Nos autem [illegible]
[illegible] ad propositum cum dicitur nos autem scilicet christiani secundum ysaac
id est ad similitudinem eius promissionis filii sumus id est [illegible] per gratiam
non per naturam sicut ysmahel. Sed quomodo tunc hijs scilicet ysmahel per
sequebatur eum qui secundum spiritum scilicet ysaac qui natus erat secundum promissionem
[illegible] spiritum [illegible] Persequebatur [illegible] Sed quid
[illegible] dictum fuit genesis xxi [illegible] expositores catholici

fuit corporalis nam ysmahel qui erat ancille corpore et fortior ysaac
subsecutus eum credebat eum maliciose. 2m heb. vero fuit spiritualiter
quia illudebat ysaac ad idolatriam quam sapiebat in idolatria. Verbo enim
hebraico ibidem posita est equivocum ad ludum et ydolatriam et
dictum apostoli videtur esse magis consonum 2e expositioni ut fuit
nunc quia pseudo apostoli suadebant galathis iudaizare quod
est filii ipsi ydolatrie post evangelium publicatum. Sed quid dicit scriptura
genesis xxi. Eice ancillam etc. et sic facta ad literam de agar et
ysmahele filio eius pro figuratum fuit quod legalis observa-
cio observancibus suis consorcio fidelium erat in adventu christi abi-
cienda. Ideo concludit apostolus. Itaque fratres non sumus ancille filii idest
servituti legalium subiecti sed libere filii idest militantis ecclesie
a ritibus liberate qua libertate christus nos liberavit quia sua
conductam passionem legalia evacuavit. Secundo cum dicitur

State et nolite iterum iugo servitutis contineri.
Ecce ego paulus dico vobis quoniam si circum-
cidamini christus nichil vobis proderit. Testificor autem rursus
omni homini circumcidenti se. quoniam debitor est universe
legis faciende. Evacuati estis a christo qui in lege
iustificamini. A gratia excidistis. Nos enim spiritu
ex fide spem iustitie expectamus. Nam in christo ihesu
neque enim circumcisio aliquid valet. neque preputium sed fides
que per caritatem operatur. Currebatis bene. Quis vos
impedivit veritati non obedire? Nemo enim consensit.
Persuasio hec non est ex eo qui vos vocat. Modicum
fermentum totam massam corrumpit. Ego autem confido
in vobis in domino. Ita quod nihil aliud sapiatis quam quod

conturbat vos portabit iudicium suum quicumque
est ille. Ego autem fratres si circumcisionem adhuc predico
quid adhuc persequor? ergo evacuatum est
scandalum crucis. Utinam et abscindantur qui vos
conturbant. Vos enim in libertate vocati estis
fratres. tantum ne libertatem in occasionem detis carnis
Sed per caritatem servite invicem. Omnis enim lex in uno
sermone impletur. Diliges proximum tuum sicut te
ipsum. Quod si invicem mordetis et comeditis
videte ne ab invicem consumamini. Dico autem in
spiritu ambulate et desideria carnis non perficietis
Caro enim concupiscit adversus spiritum. Spiritus
autem adversus carnem. Hec enim sibi invicem adversantur
ut non quecumque vultis illa faciatis. Quod si spiritu du
cimini non estis sub lege. Manifesta autem
sunt opera carnis que sunt fornicatio inmunditia
impudicitia luxuria idolorum servitus vene
ficia inimicitie contentiones emulationes ire

v

rixe · dissensiones · secte · invidie · homicidia
hebrietates · comessaciones · et hijs simi
que predico vobis sicut predixi · quoniam qui talia agunt
regnum dei non consequentur. Fructus autem spiritus
est caritas · gaudium pax · paciencia · lo
ganimitas · bonitas · benignitas · mansuetudo ·
fides · modestia · continencia · castitas · adversus
huiusmodi non est lex. Qui autem sunt xpisti car
nem suam crucifixerunt cum viciis et concupiscenciis
Si vivimus spiritu · spiritu et ambulemus · non effi
ciamur inanis glorie cupidi · invicem provocantes
invicem invidentes etc.

Capitulum v Postquam apostolus suam sententiam de cessatione legalium
ostendit multipliciter esse iustam hic consequenter reducit galatas ab eorum obli-
quitate Et dividitur in tres quia primo reducit ab hac exevasione mali secundo
ex consecutione boni ibi vos enim primum autem malum consequendum per
sententiam apostoli est servitus que est mors ideo dicit state in fide katholica
et nolite iterum iugo servitutis contineri legis enim servitus erat quasi
importabile onus ut dictum est supra 2o capitulo 2m malum est ami-
ssio gratie xpisti quod tangitur cum dicitur ecce ego paulus et primo dicit
quod est obligatio ad universa lege facienda quod vix aut numquam
potest quis facere quod notatur cum dicitur testificor autem sic enim in susce-
ptione baptismi obligatur recipiens ad fidem katholicam servandam
sic in circumcisione obligatur a lege moysaica facienda quia lex moy-
saica dicitur lex facti sicut lex evangelii dicitur lex fidei rom iii 3m
malum est separatio a xpo et hoc notatur cum dicitur evacuati estis
a xpo qui in lege iustificamini idest in observancia legalium
quibus iustificari reputatis non sufficit ad salutem fides xpi
et ponitur plasphemat cum intrat in potestate nos enim spiritu idest
per spiritum sanctum ex fide spem iusticie expectamus idest eternam

bitur que est mortis iusticie per christum date Nam in christo ihesu neque circum-
cisio aliquid valet idest ad salutem a christo datam neque
preputium nisi opera sed fides que per caritatem operatur fides enim
sine operibus mortua est ut Jacobi ii et non proficit ad salutem
consequendam ad quam requiritur vita gratie Currebatis hic infert
conclusionem ex dictis sed quia galatae impediti erant ab affectu
iusticie per falsos apostolos dicens currebatis bene ad premium salutis eterne
quis vos impedivit sed ab isto cursu suple doctores vos veritati
non obedire non consentire hic exigerent Persuasio hec quod erat
per falsos apostolos Sed ex admiracione sit salvatoris hic dicit quod
me tetigit et persuasio hec sed legalia servanda non est
ex eo qui vocat vos idest vocavit et non est existimans christi
Symboli Modicum fermentum etc bonum enim consistit ex integris
circumstantiis bonis bonum malum autem fit ex singulis defe-
ctibus ita quod una sola circumstantia mala facit totum actum
malum et sic in congregacione fidelium unus perversus inde corrumpit
alios quia tunc apostolus considerabat detractionem gallatarum ideo subdit
Ego confido in vobis quod admonitionem meam vos corrigatis in domino quod
intentionem dei ita quod nichil aliud sapiatis nisi veritatem evangelii
quod predicavi vobis Qui autem conturbat vos asserendo quod sine circumcisione
salvari non potestis portabit iudicium suum idest penam
sibi debitam cessacionis aut circumcisionis contra preceptum suum Erat
enim natione iudeus et per genus circumcisus propter quod non est credibile
quod vellet odium iudeorum et persecutionem abeius sustinere eo quod
predicabat cessacionem circumcisionis nisi placeret in veritati etc
dicit ego autem fratres si circumcisionem predico quod sit necessaria ad salutem
quid adhuc persecucionem patior quasi dicat non ideo a pluribus patior quia predi-
cavi non prestitur immo iudei ideo concludit ergo evacuatum est
scandalum crucis quia iudei scandalizabantur de paulo predicante
ihesum nazarenum crucifixum fuisse filium dei predicabat eum verum
deum et circumcisionem evacuasse Utinam contra adversa-
rios circumcisionis sicut falsi apostoli asserebant ideo subdit dicit utinam
abscindantur idest totaliter amoveantur seperati Qui vos conturbat dicens
quod circumcisio sit vobis ad salutem necessaria Vos enim hic contra idem
gallatas ad dimissionem legalium et observancie boni in provenienti
admonet illuas inperte ponere et intolerabile quod incipit ibi magna
sit prima vera bone sequens sed ex cessacione legalium est libertas
que est summe desiderabilis tunc quod est locuta duplicia opponit ea
societati veteris ut patet in aliis conclusio ideo dicit Vos enim
in libertate a legali servitute que est maxima vocati estis
fratres per gratiam christi vos liberantes unum verum tantum quia non est abu-
tendum hac libertate ideo subditur tantum ne libertatem in occasionem
detis idest hoc tamen est vobis cavendum quod non faciatis vos idest carnis
impulsio credentes quod sit licitum quod dixerunt aliqui heretici
per libertatem quod omnia sint licita sed per caritatem Invicem servite
temporalibus et spiritualibus mutuo vos iuvando Preterea per
universe legis facit impletionem ideo dicit Omnis enim lex in uno sermone
impletur sed in precepto caritatis quod in duplici consistit dile-
ctio respiciat deum et proximum unde dicit salvator mat xxii in his
duobus mandatis pendet tota lex et prophete quia omnia alia
precepta non sunt nisi quedam explicationes mandati dilectionis
dei et proximi apostolus tamen non posuit hic nisi de dilectione proximi
dicens diliges proximum tuum sicut te ipsum idest in ordine

ad eandem beatitudinem consequendam Et ponit removens contrarium dicens
quasi si invicem mordetis vel malis invicem iniuriando et comeditis
invicem defraudando sicut de usurario qui rapit dicitur quod comedit illum
cui tradit ad usuram Videte ne id est caute debetis providere
sic destructio vestra tempore et alia [illegible] bono est sequela spiritus
sancti secundum quam homo proficit in spiritualibus et retrahitur a desideriis
carnalibus etc. et quod [illegible] Dico autem in Christo id est ex doctrina Christi
spiritu ambulate sequentes instinctum spiritus sancti quod non est mens humana
sequi et desideria carnis non perficietis tempore licet insurgant motus
carnales concupiscentie [illegible] Caro enim concupiscit adversus spiritum
id est sensualitas contra rationem et econverso sic [illegible]
accipi spiritus rationis [illegible] ut non quecumque vultis illa
faciatis impediti motu sensualitatis et suo modo dissentiunt
libertas spiritus et servitus legis [illegible] Quod si spiritu ducimini
sequentes instinctum spiritus sancti non estis sub lege id est servituti le-
gali alligati Manifesta sunt hec est pars in qua [illegible] distinguit
opera carnis et spiritus [illegible] utrorumque et quare
[illegible] quia primo ponit hec distinctio 2o [illegible] in qua
[illegible] quia primo distinguit opera carnis 2o spiritus
ibi fructus etc. Circa primum sciendum quod opera carnis dicuntur ad
[illegible] et [illegible] sunt proprie opera luxurie et gule et
primo ponit que pertinent ad luxuriam 2o que ad gulam ibi ebrie-
tates [illegible] luxurie primo ponit que proprie pertinent ad luxuriam
dicens Manifesta sunt autem opera carnis que sunt scilicet que sunt
fornicatio quantum ad coitum soluti cum soluta quantum ad
[illegible] immunditia quantum ad adulterium [illegible] inhonestate in aspectu
congressu tactu et [illegible] que procedit ex impudicitia [illegible]
luxuria non est generale ad omnia que pertinent ad [illegible] et omnia
alia que non sunt enumerata per hoc includuntur idolorum hic 3o ponit
alia que sequi solet ad luxuriam dicens idolorum servitus
ut de Salomone 3o Regum xi quod ex ardore libidinis [illegible] mu-
lieribus alienigenis motus fuit ad sequendum deos eorum Veneficia
id est sortilegia que ratione libidinis solet fieri [illegible] dicitur
[illegible] veneficium [illegible] sapientie Inimicitie [illegible]
[illegible] 2i Regum xiii Absalon concepit odium quod Amnon eo quod sororem
suam violaverat contentiones verbis clamosis emulationes in his
[illegible] ire in vindicandi appetitu rixe in vindicandi actu
dissensiones que fiunt [illegible] partes secte que sunt firmate invidie
[illegible] homicidia [illegible] autem hec omnia [illegible] ad
luxuriam pertinet [illegible] ebrie-
tates [illegible] opera carnis [illegible] ad gulam
[illegible] ebrietates [illegible] notatur excessus [illegible] inordinatio
[illegible] ebrietas [illegible]
[illegible] mensura [illegible] comessationes [illegible] notatur
[illegible] inordinatio [illegible] cibo et [illegible]
sic vestimentorum [illegible] et [illegible]
[illegible] quoniam [illegible] non po-
teritis quoniam qui talia agunt regnum Dei et per hoc excluditur [illegible]
[illegible] salvatur [illegible] magna [illegible] Fructus
hic [illegible] opera spiritus que dicuntur fructus [illegible] fructus
[illegible] et [illegible] suavitate sic
fructus isti spirituales [illegible] procedunt et [illegible] delectat
[illegible] accipitur [illegible] mens hominis [illegible] spiritus sancti
[illegible] et ad illud quod est [illegible] sic et [illegible] ad

est infra se vero bene disponitur qui bene se habet in bonis et in malis
prima vero dispositio eius ad bonum est per amorem qui est prima
affectio et radix aliarum affectionum. Et ideo ponitur fructus spiritus
primus caritas Ro. v. caritas dei diffusa est in cordibus nostris
per spiritum sanctum qui datus est nobis. Ad quem sequitur gaudium quod est 2us
fructus. Omnis enim amans gaudet ex presentia amati. Qui habet caritas
per ea habet iam quem amat in caritate. Perfectio vero gaudii est pax
que est quantum ad duo. Primo quantum ad quietem ab exterioribus conturba-
tionibus. Aliter non esset perfectum gaudium.
2o quantum ad sedationem desiderii interioris. Non enim perfecte gaudet aliquis
cui non sufficit illud. Unde dicit Ysaias: Non poterat pax. 3us fructus in mal-
is bene disponitur mens primo quantum non perturbatur ex imminentia malorum
quod pertinet ad patientiam. 2o ut non perturbetur ex dilatione bonorum quod perti-
net ad longanimitatem. Nam carere bono habet rationem mali. Unde etiam
ad illud, quod est iuxta se, scilicet ad proximum bene habet se mens. Primo quidem
per voluntatem benefaciendi, quod facit bonitas. 2o per beneficentiae exe-
cutionem, quod facit benignitas. Unde dicuntur benigni quos bonus ignis
amoris ad fervere facit ad benefaciendum proximis suis. 3o per ho(c)
quod equanimiter tollerantur mala ab eis illata, quod facit mansue-
tudo que cohibet iras. 4o per hoc quod non infert nocumentum primo
per fraudem aut dolo quod facit fides. Et sic sumitur pro fidelitate. Si
vero sumitur pro fide qua creditur in deum sic per eam bene disponitur mens
ad illud quod est supra se subiciendo deo suum intellectum. Ad illud
vero quod est infra se bene disponitur mens hominis. Primo quidem quantum
ad actiones exterioribus per modestiam que in dictis et factis decentem
modum observat. 2o in interioribus concupiscentiis per continentiam
et castitatem, differunt autem in quod continens patitur concupiscentias
fortes sed non vincitur. Castus vero non vincitur nec patitur. Et sic sunt
duodecim fructus spiritus que sunt appositi ligno vite ex utraque
parte fluminis, lignum vite afferens fructus duodecim. Qui autem
hic ponitur post apostoli monitio duplex. 1a ponitur ibi Qui autem
per modum adversus opera carnis remedium et opera spiritus sancti prosequens
Ut qui autem sunt Christi, id est imitatores eius carnem suam cruci-
fixerunt, scilicet ita quod concupiscentia et carnis vitia mortua sunt.
2a Si vivimus spiritu hic accipitur si pro quia. Spiritus est qui
vivificat, caro autem non prodest quicquam. Johannis 6. Spiritu et ambulemus
sequendo instinctum spiritus sancti in operibus nostris ut dicitur Romanos
8. Qui enim spiritu dei aguntur et per bonorum operum exercitium vanae
gloriae, subdit Non efficiamur inanis gloriae cupidi, qui est primum
omnium malorum, et subditur invicem provocantes, vel iniuriosis invicem
invidentes de bonis proximorum delectantes, sed vi ca(pitulo).

Fratres et si preoccupatus fuerit homo in

aliquo delicto, vos qui spirituales estis

huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, con-

siderans te ipsum ne et tu tempteris. Alter alterius

vj

onera portate et sic adimplebitis legē xpi
nā si quis se existimat aliq̄ eē cū nihil sit
ipse se seducit. Opꝰ aūt suū pbet unusquisq;
et ī semet ipso tm̄ gloriā habebit et nō
ī altō. Unusquisq; enī onꝰ suū portabit. Co
mmunicet aūt hijs qui cathezizatur uo
ei q̄ se cathezizat ī oībꝰ bonis. nolite errare
deus enī nō irridet̄. q̄ enī seīauerit hō. hec
et metet. quoniā q̄ seīat ī carne sua. de carne
et metet corruptionē. Qui aūt seīat ī spū
de spū metet vitā eternā. Bonū aūt fa
cientes nō deficiamꝰ. tpe enī suo metemꝰ
nō deficientes. Ergo dū tpꝰ hēmꝰ operemur bo
nū ad oēs maxime aūt ad domesticos fidei. Vi
dete q̄libꝰ lr̄is scripsi uobis manu mea. Qui
cūq; enī placere volunt ī carne hij cogunt vos
circūcidi tm̄ ut crucis xpi psecutionē nō paci
ant̄. neq; enī q̄ circūciduntur legē custodiunt

sed volunt vos circumcidi ut in carne vestra glo-
rientur. Michi autem absit gloriari nisi in cruce
domini nostri Jhesu Christi per quem michi mundus crucifixus
est et ego mundo. In Christo enim Jhesu neque circum-
cisio aliquid valet neque preputium sed nova cre-
atura. Et quicumque hanc regulam secuti fuerint
pax super illos et misericordia et super Israel dei. De
cetero nemo michi molestus sit. Ego enim stigmata
Jhesu in corpore meo porto. Gratia domini nostri Jhesu
Christi cum spiritu vestro fratres amen.

Capitulum vi. Hic consequenter ponit apostolus secundam monitionem qua inducit
galatas ad mutuam subportationem et primo in malo culpe
non consenciendo sed leniter corripiendo dicens Fratres et si
preoccupatus fuerit homo id est preventus passione insurgente vel per
ignoranciam in aliquo delicto excusso peccato vos qui spiri-
tuales estis id est perfectiores sciencia et vita instruite huiusmodi
id est ad bonum reducite in spiritu lenitatis peccantes enim
experta malicia sunt magis acrite corrigendi Considerans
te ipsum id est fragilitatem propriam ne et tu tempteris et ex
passione cadere et propriis indigeas mansuetudine correctionis
Secundo inducit ad subportacionem mali pene dicens Alter alterius onera
portate id est infirmitates mutuas et labores mutuo sub-
veniendo et sic adimplebitis legem Christi que est lex caritatis et
[illegible] inducit eos dicens Nam si quis existimat se
aliquid esse id est magnum quod [illegible] esse cum nihil sit de se
nisi vanitas et peccatum ipse se seducit quia per hoc [illegible]
fratris et alia peccata [illegible] Opus autem suum probet unusquisque id est
diligenter examinet semet et [illegible] in semet ipso tantum gloriam
habebit scilicet in testimonio proprie conscientie et non in altero id est in
laude aliorum cui non est credendum Unusquisque enim onus suum portabit
id est penam debitam peccatis suis [illegible] Communicet autem
his qui catechizatur id est [illegible] vos doctoris ei qui se cathezisat in omnibus
bonis quod non [illegible] communicare in malis [illegible] dicit [illegible]

vi

cte opa aut cor q volite fac nolite errare credentes q possitis
eis conformari imitari licite sic dicunt aliqui quare non faciunt hoc
ergo sacerdotes meus faciunt deus non irridetur i. deceptoribus non decipitur
que enim seminaverit homo idest mercede recipiet secundum opera sua
quorum que seminat in carne sua sequendo appetitus carnis de carne
et metet corruptionem scilicet culpe et gehenne eterne qui autem seminat
in spiritu sequendo instinctum eius de spiritu metet vitam eternam
idest virtutem spiritus sancti eo enim movetur consequitur vitam beatam
et quod sequitur bonum autem facientes cessando abiciendo bono opere
enim bonum suo metemus etc quia merces illa erit eterna
i. sit gaudet ergo dum tempus habemus scilicet merendi quod est breve operemur
bonum ad omnes maxime autem ad domesticos fidei quia
caritas est ordinata videte hec est ultima pars que est hic epistule
que confirmavit precedentia ut enim Galatae certi essent quod predicta
epistula esset Pauli subscripsit hanc ultimam partem manu sua
videte qualibus litteris scripsi vobis manu mea quasi diceret
considerantes litteras potestis hoc perpendere quia cognoscebant
manum suam et quos intencio eius fuerat epistula erat replicare
observancias legales ut patet ex precedentibus ideo redarguit assignando
deponendo de legalium observantia dicens quicumque enim volunt placere
iudeis in carne in legalibus observantiis que dicuntur iustitie
carnis hebreorum vivere hii cogunt vos circumcidi idest adhuc vos
cogunt tamen scilicet ipsi faciunt ut crucis Christi persecucionem non patiantur
a iudeis persequentibus me et alios predicantes evangelium
circumcisionis preter crucem Christi isti namque apostoli quidem apud christianos
nos questionem et apud iudeos quietem pretendebant scilicet legalia
et crucem esse necessaria ad salutem neque enim qui circumciduntur scilicet
apostoli legem custodiunt quia in multis transgrediebantur et volunt
vos circumcidi ut etc idest de vestra circumcisione carnali separatione
que multos proselitos legis fecerunt que gloria tamen que mala
excludit apostolus a se dicens mihi autem absit gloriari nisi idest
i. fide et predicatione, in cruce Domini nostri Jesu Christi per quem mihi mundus crucifixus est
idest cum pisciculo mundo est in mortua vitas virtute sanguinis
tunc et ego mundo quia nihil mundanum cupio et gaudio
in Christo enim Jesu neque circumcisio aliquid valet neque preputium quia neutrum
aliquid facit ad consecutionem vite beate quia datur preputium sed nova
creatura idest regeneratio per baptismum in qua datur gratia que est
renovatio et deinde constituit homines in esse gratie et quicumque hanc
regulam idest certam doctrinam secuti fuerint fide et opere
pax super illos idest quietem mentis et misericordia idest remis-
sio peccatorum que totaliter tollitur per baptismum et super Israel Dei
idest super observantes legem intellectum spiritualem reputans non
enim qui in manifesto iudeus est neque circumcisio que in abscondito iudeus
est iudeus est et circumcisio cordis in spiritu non littera de cetero nemo
mihi molestus sit idest o vos Galatae non detis mihi de
cetero causas molestie recipiendo doctrinam pseudo apostolorum
ego enim stigmata idest signa militie Christi in corpore meo porto
et tribulationes quas pro ipso sustinui quia dicit dominus aliunde humiliter
iterum et satis probabile est dici quod in eius corpore sensibiliter apparere-
bant vestigia plagarum et verberum quas sustinuerat pro Christo ut dicitur
est super secundam ad Corinthios Gratia domini nostri etc et non servitus legalis
cum spiritu vestro fratres amen que nulla gratia est cara quique ad
nos perducat qui sine fine regnat amen etc etc
Explicit epistola ad Galatas